

О. Р. Мойсєєнко

студ. II курсу економіко-правового факультету ОНУ імені І.І.Мечникова

спеціальність «Право»

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Т. В. Степанова

ПРОБЛЕМИ ДОЛУЧЕННЯ ДО СПРАВИ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ

Закони всіх держав світу оновлюються та змінюються відповідно до вимог суспільства та часу. Не оминули дані оновлення та зміни й процесуальне законодавство України.

15.12.2017 в Україні були внесені зміни до Господарського процесуального кодексу України (надалі – ГПК України), Цивільного процесуального кодексу України (надалі – ЦПК України) кодексів і Кодексу адміністративного судочинства України (надалі – КАС України). Дане волевиявлення законотворців мало б спростити та пришвидшити розгляд справ, сприяти покращенню процесу збору та долучення доказів. Ці зміни стосувалися багатьох аспектів, однак однією з новел у нормативно-правових актах було саме поняття «електронні докази». І хоча дане поняття існує недовго, такі докази використовуються вже досить тривалий час [1].

Відповідно до загального визначення (однакового у всіх трьох процесуальних кодексах – ст. 100 ЦПК України, ст. 96 ГПК України і ст. 99 КАС України), електронними доказами є інформація у цифровій формі, що містить дані про обставини у справі: електронні документи, веб-сайти, текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних та інші дані в електронній формі [2, ст. 100; 3, ст. 96; 4, ст. 99].

Необхідно зазначити, що у Кримінальному процесуальному кодексі (далі – КПК України) дотепер відсутнє поняття «електронні докази», навіть у науковців немає одностайної думки щодо доцільності закріплення поняття «електронні докази» в КПК України. На мою думку, вказане має бути негайно виправлено, оскільки кримінальний процес в Україні вже давно використовує електронні докази, однак вони зазвичай розглядаються як речові або письмові – тобто такі, які підпадають під поняття «документ» та технічні засоби фіксування, що допомагають виявити та підтвердити факт вчинення різних дій та інш. І такі докази по-різному позначаються: «комп'ютерні докази», «кібердокази», «цифрові джерела доказової інформації» тощо.

Щодо долучення електронних доказів на сьогодні є такі проблеми.

По-перше, оформлення електронних доказів є достатньо сумнівним, оскільки наразі суди не володіють технічною можливістю дослідити та перевірити електронний цифровий підпис (далі – ЕЦП) на предмет його достовірності.

По-друге, окремою проблемою є запитання подачі електронного листування, оскільки не врегульоване питання щодо необхідності використання ЕЦП при подачі такого листування як доказу.

Про цьому Касаційний господарський суд у складі Верховного Суду у своїй постанові від 27.11.2018 р. зазначив, що роздруківки електронного листування є належним доказом відповідно до ст. 8 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» [5].

По-третє, нерідко як доказ сторони посилаються на інформацію із соціальних мереж опонента. Як правило, суди охоче використовують такі докази. Приміром, негативні висловлювання у Twitter стали підставою для рішення про відмову у визнанні позивача біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту (Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду від 19.03.2019 р. у справі №826/18174/16) [6].

Також проблемним аспектом є визначення достовірності даних доказів, оскільки з існуванням соціальних мереж існують такі явища як фейкові акаунти та кібербулінг, що можуть бути спрямовані, наприклад, на погіршення ділової репутації особи [7].

По-четверте, важливою проблемою є визначення поняття «оригіналу» та «копії» електронного доказу в законодавстві. Це видно з однакового розуміння понять «оригінал електронного пристрою» та «оригінал електронного доказу», що змушує учасників долучати до матеріалів справи електронні пристрої, наприклад, на які було здійснено фотозйомку. Яскравим прикладом є перегляд листування у месенджері «Viber», оскільки для того, аби дане листування було належним доказом, треба буде долучити як доказ носій – тобто сам телефон або комп'ютер, на якому даний месенджер встановлений і дане листування існує. Як правило, роздруківки такого листування не приймаються судом, оскільки важко встановити походження та правдивість даного доказу.

Враховуючи вищевказане, можна дійти висновку, що оформлення, подання і дослідження електронних доказів не є достатньо врегульованим, що знижує частоту використання даних доказів у судовому процесі.

Список використаної літератури

1. Рішення апеляційного суду Київської області від 02.06.2006 у справі № 22ц-1908/2006. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104762> (дата звернення: 29.10.2020).
2. Цивільний процесуальний кодекс України : від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 29.10.2020).

3. Господарський процесуальний кодекс України : від 06.11.1991 № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 29.10.2020).
4. Кодекс адміністративного судочинства України : від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 29.10.2020).
5. Постанова Верховного Суду від 27.11.2018 у справі № 914/2505/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78450568> (дата звернення: 31.10.2020).
6. Постанова шостого апеляційного адміністративного суду від 19.03.2019 у справі № 826/18174/16. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80579207> (дата звернення: 31.10.2020).
7. Мисник Н. Електронні докази в суді: вирішення проблем доказування чи поле для фальсифікацій. *Юридична газета онлайн*. 2019. № 19 (673). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/elektronni-dokazi-v-sudi-virishennya-problem-dokazuvannya-chi-pole-dlya-falsifikaciyu.html> (дата звернення: 03.11.2020).